

conformitate cu o constituție, care limitează puterea guvernului și garantează drepturi fundamentale tuturor cetățenilor, această formă de guvernare este o democrație constituțională. Într-o asemenea societate guvernează majoritatea, iar minoritățile sunt apărate prin lege, prin instituționalizarea legii”.

Bibliografie

1. Ravitch Diane. What is Democracy and How it should be taught in the Schools. Washington, D. C. , 1989, pag. 11;
2. Ravitch Deane. Education and Culture in a free society. Washington, D.C., 1991, pag. 32;
3. P.Vulsan. Politologia. Iași, Lumina Lex, 1996, pag.45;
4. Alexis de Tocqueville. Despre democrație în America. București, ALL BECK, pag. 122;
5. Dicționar explicativ al limbii române. București, ALL BECK, 2000, pag. 128;
6. К. Федоров. Теория государства и право. Кишинев, 1997, стр. 141;
7. Constituția Republicii Moldova, 29 iulie 1994, art.1 ;
8. Л. Фридман. Введение в американское право. Москва,Юристъ, стр. 58;
9. I. Muraru. Drepturile, libertățile și îndatoririle constituționale. București, ALL BECK, 1998, pag.153.

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA - REALITATE PASIBILĂ DE DEMOCRATIZARE

Ailoaiei Angela, lector asistent,
Catedra Drept patrimonial, FCGC, UTM

Adoptarea Constituției în 1994 a creat un teren propice dezvoltării relațiilor democratice în noua republică independentă formată. „Aparent”, Legea Fundamentală a Republicii Moldova a

preluat principii internaționale precum principiul egalității, democratismului, legalității etc., consacărând Republica Moldova ca fiind stat „de drept”. Ar fi banal să fim de acord cu termenul „stat de drept”, termen incompatibil realității existente și pe departe de aceasta, termen promovat în Legea Fundamentală a unui stat cum este Republica Moldova.

Fiecare dintre cetățenii Republicii Moldova dorește democratizarea relațiilor, legislației și instituirea unui climat bazat pe încredere și eficacitate. În vederea promovării ideii de democratizare, propunem niște retușuri ale Legii Fundamentale.

În Preambulul acesteia se glorifică puterea Guvernării („Noi, reprezentanți ai poporului Republica Moldova, deputați în Parlament..”) și nu ceea ce este caracteristic pentru un stat democratic – puterea poporului, precum este prevăzut expres de Constituția Germaniei „poporul german”[1] și nu Bundestagul sau Bundestratul deține puterea. Cum putem vorbi de democrație dacă legea fundamentală a statului din start o evită? Articolul 1 al Constituției noastre trebuie în mod obligatoriu să stipuleze că : „toată puterea statului emană de la popor” așa cum o face Constituția SUA [2] sau a Republicii Federale Germane în art.20. Constituția SUA mereu a fost un etalon pentru celelalte state[3]. În aceeași direcție- de democratizare a reglementărilor naționale- conchidem asupra necesității schimbării formei de guvernământ a Republicii Moldova din parlamentară în una prezidențială. Într-o republică prezidențială fiecare cetățean se implică direct în procesul de alegere a președintelui. Situația actuală (de republică parlamentară) e creată pentru „confortul” guvernării, pentru a „fugi” de răspundere și pentru un control ”adecvat” al puterii asupra poporului. Ar fi real dacă președintele s-ar alege prin vot secret, direct, egal și liber exprimat. Acesta trebuie să renunțe la calitatea de membru al vreunui partid și la funcțiile retribuite pe care le deținea pînă a fi ales în calitate de președinte al țării.

Problema sănătății și a egalității în drepturi a persoanelor cu handicap sau suferinde de o anumită boala a fost pe deplin

reglementată în art.3 alin.3 al Constituției Germaniei, unde se stipulează expres că:” Nul ne doit etre discrimine en raison de son handicap”. Ar fi benevenită completarea art.16 Constituția Republicii Moldova („Egalitatea în fața legii”) cu sintagma „ toți sunt egali în fața legii indiferent și de starea sănătății”[4].

Orice cetățean al statului își realizează și prezintă interesele și opiniile beneficiind de libertatea opiniei și a exprimării (art.32 Constituția Republicii Moldova), dar sînt pedepsite și interzise contestarea și defăimarea statului, poporului (art.32 alin.3 Constituția Republicii Moldova), pe cînd în Germania se spune că „nu există cenzură” (Il n’y a pas de censure- art.5 Constituția RFG). Pledăm pentru preluarea alin.2 art.5 al legii germane care completează : „ Aceste drepturi își regăsesc limitele în prescripțiile legilor generale, în dispozițiile legale privind protecția tineretului și în dreptul de respect a onoarei personale”. Protecția tineretului include la o anumită etapă și relațiile de familie, datorită creșterii numărului căsătoriilor înregistrate încheiate de persoane de vîrsta tînră. Art.48 Constituția Republicii Moldova acordă familiei în mod banal un „drept la ocrotirea din partea societății și a statului”, ceea ce este incorect, deoarece atîta timp cît se vorbește de democrație în societatea noastră „căsătoria și familia” trebuie „plasate sub protecție specială a statului” (art.6 alin.1 Constituția RFG), iar copiii să nu „poată fi separați de familia lor contra voinței persoanelor investite de autoritatea tutelară decît în baza unei legi sau cînd legea respectivă lipsește sau atunci cînd copii riscă să fie lăsați în abandon din alte motive”.

O problemă aparte constituie învățămîntul. Constituția Republicii Moldova consacră dreptul la învățătură în art.35, care la alin.4 precizează că: „învățămîntul de stat este gratuit”, dar realitatea este alta. Ar fi adecvată completarea normei juridice constituționale respective cu prevederi referitoare la instituirea instituțiilor de învățămînt private, care „ trebuie să fie acreditate” într-un mod obiectiv, iar acreditarea se va acorda atunci cînd „ ele nu se vor afla la un nivel inferior școlilor de stat privind

programele de învățământ, instalațiile și formarea științifică a personalului profesoral și nici nu vor favoriza segregarea unor elevi în baza situației financiare a părinților” (art.7 alin.4 Constituția RFG). Astfel, va fi creată o situație de echilibrare a intereselor celor „bogați” și a celor „săraci”. Nu trebuie să existe o discriminare pe baze financiare, nu pledăm pentru liberalizarea portului elevilor, solicităm o uniformă școlară unică, care ar crea un spirit de egalitate din primii ani de școală și ar anihila accentuarea caracterelor dominante în grupurile de elevi. Foarte importantă este asigurarea financiară decentă a profesorilor și în acest sens considerăm că instituția care nu dispune de resurse financiare suficiente pentru asigurarea unui salariu decent acestora nu vor fi acreditate. O idee foarte îndrăzneță promovează art.7 alin.6 al Constituției RFG privind lichidarea școlilor primare.

Legislatorul Republicii Moldova spune că „mitingurile se pot organiza (...) în mod pașnic”, adică se instituie o situație dubitativă, fapt care crează o confuzie totală. Deci se prezumă că mitingurile se pot organiza și în alt mod decât cel pașnic??? Situația respectivă ar putea fi soluționată prin modificarea legii constituționale și înlocuirea verbului „se pot” cu „trebuie”. Constituția noastră uneori nu reglementează unele aspecte ale relațiilor sociale, alteori reglementează „prea mult” pentru o lege constituțională, care reprezintă etalonul statului.

Aceleași art.41 ”Libertatea partidelor și altor organizații social-politice” și art.42 „Dreptul de a întemeia și a se afilia în sindicate” cuprind reglementări prea vaste, cu atât mai mult că există legi speciale referitoare la partidele politice și la asociațiile obștești în Republica Moldova. De ce să ne complicăm dacă e atât de simplu? Propunem comasarea art.41 și art.42 din Constituția Republicii Moldova și instituirea unui singur articol cu denumirea “Dreptul de asociere”, având următoarea formulare:

1. “ Toți cetățeniii au dreptul de a fonda asociații sau societăți. Asociațiile a căror scop sau activitate sînt contrare legii

penale sau care sunt dirijate contra ordinii constituționale sau idei de înțelegere între personae sunt interzise.

2. Dreptul de a fonda asociații pentru protecția și ameliorarea condițiilor de muncă și condițiilor economice este garantat tuturor și în toate profesiile.

3. Convențiile care limitează sau împiedică acest drept sunt nule și măsurile întreprinse în acest sens sunt ilegale

4. Condițiile asocierii și formării unor uniuni aparte sunt reglementate prin legi speciale”.

Prevederile art.43 „Dreptul la muncă și la protecția muncii” trebuie comasate cu art.44 care reglementează munca forțată și nu se va considera „muncă forțată ilicită în cazul unei pedepse privative de libertate (art.12 alin.3 Constituția RFG) pronunțate de instanța de judecată”; la fel art.17 Constituția Republicii Moldova „Cetățenia Republicii Moldova” ar putea prelua exemplul Constituției Germaniei (art.16) care reglementează naționalitatea și extrădarea într-un articol unic, astfel comasându-se cu art.18 Constituția Republicii Moldova într-unul singur cu următorul conținut:” Naționalitatea Republicii Moldova nu poate fi retrasă. Pierderea cetățeniei nu poate interveni decât în virtutea unei legi și când ea intervine contra voinței interesatului numai dacă acesta nu vrea să devină apatrid. Nici un cetățean al Republicii Moldova nu poate fi extrădat în străinătate”.

Se pledează de către legiuitor pentru restrângerea exercițiului unor drepturi prin art.54 Constituției Republicii Moldova, fapt care nu trebuie să influențeze existența acestora. Legislația constituțională germană instituie posibilitatea decăderii din aceste drepturi pentru „oricine abuzează de libertatea de expresie, libertatea presei, de învățatură, de reuniune, asociere, secretul corespondentei, a poștei și telecomunicațiilor, dreptul de proprietate sau dreptul de azil pentru combaterea ordinii constituționale liberale și democrației este decăzut din drepturile sale fundamentale la decizia Curții Constituționale Federale”. Posibilitatea decăderii din drepturi este o garanție a democrației, a

drepturilor altor persoane și a ordinii de drept. Problema respectivă în Republica Moldova ar putea fi soluționată de către Curtea Constituțională în acest sens fiind necesară completarea Legii cu privire la Curtea Constituțională.

Propunerile aduse spre examinare constituie doar o parte a problemelor juridice existente într-un stat cum este Republica Moldova, care „tinde” să devină un stat de drept.

Să nu ne fie frică de schimbare, căci schimbarea e premisa evoluției!

Bibliografie

1. Constituția Republicii Federative Germane din 1949, preambul;
2. Constituția Statelor Unite ale Americii din 1787, preambul;
3. Jean Edward Smith, *Lucius D. Clay: An American Life*, New York: Henry, Holt, & Company, 1990;
4. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, art.16.

TEHNOLOGIILE INFORMAȚIONALE ȘI COMUNICAȚIONALE – INDICI AI SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE

V.Bondarenco, lector superior, U.T.M.

Termenul de societate informațională nu este nici pe departe monosemic. Societatea informațională este un termen confuz, ce reflectă o decupare a semnificațiilor. Înainte de toate e o societate unde economia reflectă o dezvoltare datorată progreselor tehnologice. Unii autori se străduiesc să depășească această fază. Într-o recentă antologie de studii asupra societății informaționale autorii – chiar dacă evită să definească societatea informațională - se îndreaptă către o definiție a ei. Din studiile de specialitate, acești autori desprind cinci perspective asupra societății informaționale care se referă la: 1) structura economică; 2)consumul de informații;